

NMI publiceert liederen van Anna Cramer

tekst Margaret Krill

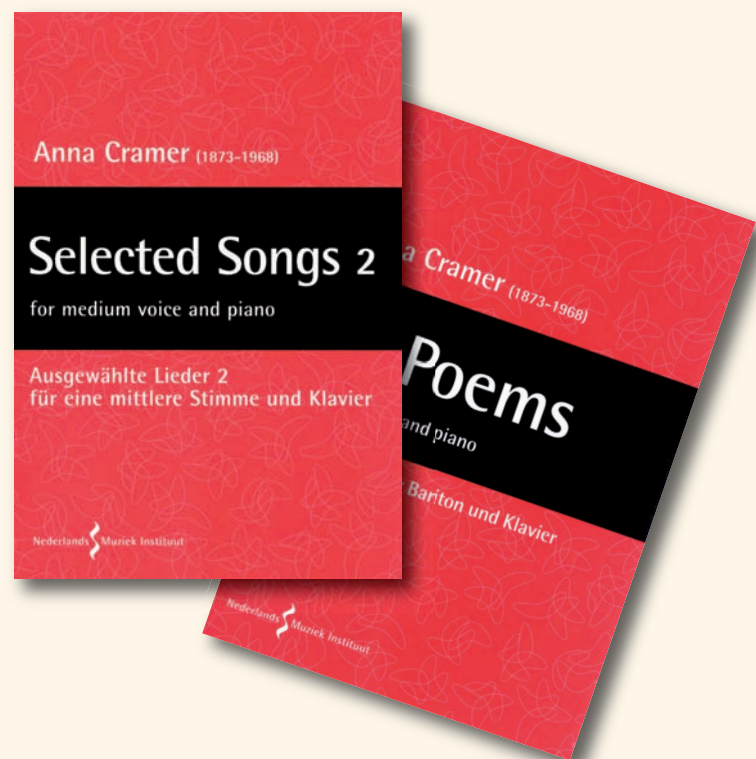
Het NMI ontvangt regelmatig verzoeken van musici en of ensembles om nog niet eerder gepubliceerde composities uit te geven. Zo is recentelijk het complete liedoeuvre van Leander Schlegel bij het NMI verschenen. Ook van de Nederlandse componiste Anna Cramer verschenen liedbundels bij het NMI. Achter deze productie zit een bijzonder verhaal.

In 2010 verschenen in de kamermuziekserie van het NMI twee bundels met liederen van Anna Cramer. Haar composities waren lange tijd volledig onzichtbaar en de laatste tien jaar van haar leven bevonden haar manuscripten zich zelfs achter slot en grendel. Een tragische geschiedenis. Gelukkig kwam er sinds de jaren 1980, dankzij een aantal bevoegen musici, weer volop belangstelling voor haar werken.

Cramer studeerde vanaf 1895 piano en compositie aan het Amsterdamsch Conservatorium, behaalde haar einddiploma piano en trok, zoals zoveel musici in die tijd, naar Berlijn om compositie te studeren bij Wilhelm Berger (1861-1911). We weten dat er begin 20ste eeuw een aantal liederen van haar werd uitgegeven en er waren ook uitvoeringen. De toentertijd zeer beroemde zanger Ludwig Wüllner voerde in 1906 samen met sterbegeleider Coenraad Valentijn Bos een aantal liederen van Cramer uit tijdens concerten in Nederland. Cramer begeleidde haar liederen ook zelf, onder meer tijdens een concerttournee in 1909 in Nederland. Hoewel zij bleef componeren werd na 1910 geen enkel werk meer van haar uitgegeven. Cramer verbleef behalve in Berlijn ook in München en vanaf 1925 in Wenen. Ze gaf daar les, verkocht wat composities, maar had het financieel moeilijk en moest ondersteund worden door haar moeder. Toch waren deze

‘De Gemeente Amsterdam betaalde tien jaar achterstallige kluishuur en werd daardoor eigenaar van de manuscripten’

jaren voor haar creatieve ontwikkeling van groot belang. Haar kennismaking met de Weense operazanger en tekstschrijver Walter Simlinger (1889-1976) was vruchtbare en er ontstond een aantal grote vocale werken. Vanwege psychologische problemen volgde in 1930 een gedwongen opname en zij moest verplicht terugkeren naar Nederland. Ze leefde teruggetrokken en bleef in de daaropvolgende jaren aan haar composities schaven, zoals te zien is in bijgaande il-

lustratie. Cramer leed aan achtervolgingswaan en bracht, uit angst dat haar composities gestolen zouden worden, deze in de zomer van 1958 in veiligheid bij een bankkluis van de Nederlandsche Handelsmaatschappij in Amsterdam. In het voorjaar van 1960 werd zij vervuild en verwaarloosd aangetroffen in haar woning en werd uiteindelijk naar een verpleegtehuis in Blaricum gebracht waar zij op bijna 95-jarige leeftijd overleed.

De Gemeente Amsterdam betaalde in 1968 tien jaar achterstallige kluishuur en werd daardoor eigenaar van de koffer met manuscripten. De bank schonk deze in 1972 aan het Sweelinck Conservatorium, dat de manuscripten vervolgens onderbracht bij het Gemeentemuseum in Den Haag. Violist en verzamelaar Willem Noske kwam de liederen eind jaren 1980 op het spoor en zorgde er samen met pianist Frans van Ruth voor dat de liederen uitgevoerd werden. Daarna

Laatste pagina van het manuscript van
In einer großen Stadt
(uit 10 Gedichte)

kwam alles in een stroomversnelling. Helen Metzelaar beschreef in 1993 het archief uitvoerig en in 1994 verscheen een eerste cd met 29 liederen, uitgevoerd door Rachel-Ann Morgan en Marjès Benoist en het NMI bracht een eerste bundel uit met acht door Rachel-Ann Morgan geselecteerde liederen. Maar er wachtten nog meer liederen op een uitgave en dankzij het initiatief van dirigent Stephan Pas zouden er in 2010 nog twee liedbundels verschijnen. Voor Pas kwam de kennismaking met de liederen van Anna Cramer in 2007. Op zoek naar een geschikt werk dat zou passen in een concertprogramma, schoot de naam van Anna Cramer opeens door zijn hoofd. Acht jaar daarvoor had componist Jeppe Moulijn gewerkt aan een orkestratie van haar Sechs Lieder für eine Singstimme und Klavier opus 4. De orkestraties bleken een schot in de roos en het plan ontstond om niet alleen nog twee bundels met liederen uit te geven, maar deze ook op te nemen. En zo is het oeuvre van Anna Cramer stukje bij beetje weer toegankelijk aan het worden.

De drie liedbundels en de laatste cd zijn verkrijgbaar in de webwinkel van het NMI: www.nederlandsmuziekinstituut.nl

Uit het voorwoord van de uitgave:

'Anna Cramer was door haar studie en verblijf in Duitsland en Oostenrijk goed op de hoogte van de nieuwste compositorische ontwikkelingen. Haar liederen zijn producten van de Duitse laatromantiek, waarbinnen zij een bescheiden eigen stijl wist te creëren. Cramer heeft zich duidelijk verwant gevoeld met Richard Wagner en Richard Strauss, terwijl ze ook beïnvloed is door Gustav Mahler en Claude Debussy. Ze verwerkte elementen uit de volksmuziek en breidde haar compositiestijl later uit met cabaretse trekjes. Cramer heeft een vaak orkestraal gedacht oeuvre, waarbij haar liederen neigen naar opera. Hoewel ze niet vernieuwend is geweest, komen er hier en daar moderne passages in haar oeuvre voor.'

(Stephan Pas)